

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

6. Quàm frequenter aduersa superbiæ labe adspergamur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

erit, vno verbo, Deus erit: at quoniam Deus vnus est, creatura Deus esse non potest, sed vel debet velle esse creatura, vel si aliud vult, id vult quod esse non potest; & cum definit velle id esse quod vnum esse potest, in defectum, & in nihilum labitur.

Cum igitur hæc ita sint, & ex horum tamē vel ignoratione vel obliuione fiat, vt passim suis arūdinis vitibus innixi homines, eo grauiore, quo inexpectatione lapsu corruant; nōne maximo mihi solatio fuerit, si & infirmitatem meam adeo nouerim, vt illā decipi non queam, & aliunde intellexero ingentem auxiliorum copiam mihi diuinitus apparari; tunc tantū de futuram, cum ipse mihi confusus fuero; affuturam semper, cum ipse mihi diffusus fuero, cum spes, cum cogitatus meos in Dei bonitatem integre summissequē; transfudero? o magnam Dei largitatem! tanta bona, tam certō profundit, tam facili hac conditione, si id norim quod sum, id velim quod possum. At si supra quā sum & possum mihi tribuo, præ foribus infirmitas mea est, mihi relinquor, impingo, offendo & decido, cadensque corrigor, supponente Domino manum suam, vt ipse me cognoscam, & ad sustentatorem meum redeam. Er numquid ista quoque mihi consolatio est, dū sola mea superbia, & non illiberalitate tua, Deus meus, fauores tuos impediri audio: & per lapsus meos superbiam meam, quasi minore malo grandius malum, prouidentissima tua bonitate sanari? Memini equidem, Domine, *D. Augustinus sup.* quod dixit seruus tuus, nimia superbia damnari quosdam; at neq; peccatoris damnatione delectaris, & superbiam sanari quā nimiam esse maus, ideoque id, te donante conabor, vt neq; nimia sit mea superbia, & misericordia tua & veritas tua in conspectu meo sint semper: veritate semper gaudebo, & hæc est veritas; Natura miser & omnium sum indigus, nec me ipso alius esse possum: qui à se cupit ditescere, diuinitatis ambitione stulta laborat. mea ergo paupertate, tuis ditibus, Deus meus laboro, tuisque ditescam & meæ fient, quamdiu non meas, sed tuas esse cognoscam, quamdiu in te refundam, mihiq; nihil arrogabo.

CAPVT VI.

Quam frequenter ista superbia labe adspergamur.

Videoe quidem, tantam adhuc dictorum esse veritatem, nemo vt sit lecturus, quin vt facilem assensum præbiturus, ita protinus obiecturus sit, in confesso esse omnia, creaturam à creatore secretam, nihil posse, nec esse, aut sanè rarissimos esse, qui quod Dei est id sibi arrogatum optent, quare nec operosa, nec longiore probatione fuisse opus; id facile daturum quemuis, quamuis breuiter postulatum, aut positum esset.

Ita fateor prima specie iudicandum à non paucis; fallor tamen plurimū, si quid est, quod magis serua commedatione, accuratioe explanatione, crebriore repetitione indigeat; cum nihil sit, quod verbis fateamur promptius, factis negemus pertinacius, crebrius labefactemus, audacius conuellamus. quid enim? vt

hoc vniuersè generatimque dicamus, si, vt antè Sanctorum auctoritate probatum est, omnis lapsus & peccati, hæc sola arrogantia, est origo; cum toties quotidie labamur & peccemus, quoties in eam impigisse nos credendum est? Certè vel ex ijs, quos è D. Augustino attulimus, locis patet, quàm soleat & humilitatè commendare, & detestari superbiam, eamque intelligere quæ Deo spectato in hominibus reperiatur, eoque censet esse referenda, tam exempla, quàm præcepta Christi Domini, imò propemodum omnia quæ diligentius in sacris Literis commendantur: quod non ita sedulo fieret, nisi ad superbiam nimium quantum proclives essemus, in eiusque declinatione esset ad beatam æternitatem consequendam certa securitas. *Quid superbit terra & cinis? odibilis coram Deo est superbia: nec habitabit in medio domus eius qui facit superbiam: etenim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*

*Eccli. 10.
Psal. 100.
Iac. 4.*

l. 12. c. 23.

c. 19.

cap. 24.

*l. 2. de prof.
Relig. c. 29.*

Ija. 42.

Sed quid censet Cassianus, & verissimè hac de re pronunciet, verbis eius audiamus: *Evidenter itaque monstratur, ait, non posse quemquam perfectionis sinem ac puritatis attingere, nisi per humilitatem veram, quam Deo in penetralibus cordis exhibeat, credens sine protectione eius atque auxilio per singula sibi momenta delato, perfectionem, quam cupit, & ad quam magnopere currit, se penitus obtinere non posse. Hæc est proprie erga Deum humilitas, in qua perfectionis inesse naturam, oculatis indicijs deprehenderunt antiquissimi Patrum: sine qua nec pietas in Deum, nec purgatio vitiorum, nec emendatio morum, nec virtutum consummatio poterit apprehendi. De superbia verò quæ huic humilitatis modo contraria est, & quam spiritalem vocat, ait non multum cognitam, nec expertam esse: quia nec plures student perfectam cordis apprehendere puritatem, vt ad hos prætorum gradus valeant peruenire. quod quàm verum sit, ex ijs quæ mox dicentur, patebit. Clarissimè verò S. Bonauentura loquitur; *Quod sumus, non habemus à nobis, nec ex meritis nostris: & ideo non oportet nos inde extolli, quia aliena est potestatis & bonitatis, quidquid boni sumus & habemus, & inde solus ille extollendus est, cuius gratia sumus id quod sumus. Hæc est humilitas sanctorum & magnorum, qui quanto maiores se vident, tanto magis humiliant se in omnibus quæ habent, totum reddentes illi, à quo totum habent: quia furti reus est, qui inuito domino sibi aliquid retinet de his, quæ sibi commodata sunt, cum ipse dicat, *Gloriam meam alteri non dabo. Profectum nobis libenter communicat in donis suis, sed gloriam sibi seruat. Hanc ecce, Sanctorum & magnorum humilitatem vocat, quam tanto minus nobis arrogabimus, quo longius à Sanctis & magnis nos abesse cognoscimus.***

Certè ipse mihi persuadeo, ab hominibus in quadam virtutis mediocritate positis, vix aliquando, vel vnam actionem bonam fieri, quin eam alicunde hæc subtilissima superbix lepra, & afflet, & inficiat: ita vt iure meritissimo, vel ob hoc solum inquinamentum, potuerit Propheta lugere; *Facti sumus vt immundus omnes nos, & quasi pannus menstruat omnes iustitiam nostram.* etenim tum quoque, cum suam Deo laudem reddimus, ex ea ipsa obiter aliquid rapimus, in nostros fortune vsus vertimus, nec profus integrè id quidquid est in Deum refundimus, inde laudari

laudari cupimus, inde nobis aliqui videmur. Quod vt agnoscamus quàm sit frequens, videamus quàm sit propè perpetuum, vt Meo, Tuo, Alieno variè moueamur, totaque hominum vita per hæc multipliciter decurrat: vbi cumque verò hæc sese intinuarint, aliquid creaturæ tribuitur, quod Creatoris non mediocriter summa iura conuellar.

Meminerimus quid facundus ille quidem, at mirum in modum gloriolæ cupidus dixerit, iure nos in virtute gloriari non posse, si id donum non à nobis, sed à Deo haberemus: quo in iudicio nequaquam fallitur, dummodo à Deo eam esse fateatur. At numquid eadem ex ratione conficitur, te vera non esse vnde gloriari iure possimus, cum neque virtutem, neque rem vllam à nobis habere valeamus: imò cum à Deo solo sint bona omnia, illi soli iustam deberi gloriam; cumque nihil à nobis crebrius fiat, quàm vt hinc inde partem aliquam gloriæ captemus, quid illud est, nisi nobis vindicare quod nostrum non est, Deoque tollere, aut vt minimum non reddere, quod eius solius est, quodque cum alteri reddis, rem alterius alieno domino reddis: ergo omnis nostra laus, alieni boni arrogantia & rapina; omne laudis desiderium, rapinæ & arrogantie dicendum erit desiderium. Quid amor laudis? quid ipsa (vt clarissime dicam) omnium propè rectè factorum, cogitatorum, susceptorum comes indiuidua, nostri complacentia: quid hanc delectat, nisi suum quiddam in visceribus latens, & quædam de nobis ipsis elatior opinatio? Cum ingenio, fauori, arti, scientiæ, peritiæ, consilio, iudicio, nobilitati, diuitijs, prudentiæ, industriæ, robori, solertiæ, seu nostræ, seu alienæ, quasi nostræ vel quasi alterius aliquid tribuimus, eaque in nostri vel alterius cogitatione sistimus, an non creaturæ, bonum aliquod aut proprium, aut aliqua ratione debitum, aut saltem non vt aliunde pendens occultè facemur? & verò, quàm frequens istud est? consule quæso te ipsum, & vide quàm perpetud in ijs quæ aggredieris, tuis innitaris consilijs, intercessionibus, artibus, fauoribus, ac non rarò ijs vtaris vijs, quas aut malas, aut imperfectas, aut certè non perfectissime ad Deum dirigi nolti: & vnde hoc, amabo, nisi quia, non tantum harumce rerum nimium memor, Dei tui es immemor; sed etiam interdum, quantumcumque Dei tui memineris, iudicijs eius, prouidentiæque minus acquiescens, vel tuæ maius prouidentiæ, vel aliorum auxilio fidere? id verò annon est creaturæ immensum tribuere? Vtinam vel hoc vnum satis capere possimus, nempe quantopere stultis nostris consilijs, incertaque prouidentia, sapientis & suauissimæ prouidentiæ vim eneruamus! profectò tum demum verè caperemus, quid hæc Domini nostri verba sibi velint, eorumque in omnibus vitæ nostræ partibus veritatem experiremur: *Scit pater vester, quia his omnibus indigetis. Mat. 6.*

Quærite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adicientur vobis.

Iam, quoties bellè & ex voto nobis aliquid cesserit, seu in vitæ negotijs, seu in scientijs, seu in ipsa etiam virtutum aut exercitatione, aut consecutione: an non protinus causam felicitis huius exitus quærimus? & verò, quam, nisi quæ nobis maximè

maximè arriserit, facimus? modò diligentiae, modò industriae, modò præclaro inuento, fauori cuiusdam percommode captato, virtuti quinetiam nostrae, & nostris in Deum, si Superis placet, benè meritis acceptum reponemus. Vt merè, vt verè, non voce & verbis, sed animo & corde, id nobis immeritis diuini numinis liberalitate prouenisse fateamur, vt cum omnia (quod hïc omnino verissimum est) quantum in nobis erat fecerimus, verè & ex animo dicamus, Serui inutiles sumus, quod debueramus facere fecimus, neque volentis, neque vigilantis, neque currentis, sed solius miserentis est & opitulantis Dei. ô quàm rarus est, qui hoc perfectè agnoscat, & sentiat! Vis periculum facere? excute te ipsum, & vide annon negotio aliquo tibi commissò & feliciter cedete, paululum quid tibi blandiaris, gaudeas, efferaris; quæ tamen & doleres, & contraheris animo si contrà cessisset? nõnne id ex eo fit, quòd tuum aliquid in isto vtroque facis, aut bonum quo tibi gaudeas, aut quo tibi doleas malum? Nequaquam, inquis, at doleo, meis me peccatis diuinam opem auertisse, gaudeo eandem ab ijs non potuisse impediri. Sed, ô fallax, id si credis, fallensque iudicium! quis vñquam ab euentu, non dico facta, sed ipsos facientes iudicandos, de que virtute vel peccato coniecturam capiendam putauit? ergòne tot malis exercito Dauidi, incubantem partis filium; aut fugienti & latitanti Athanasio, imperantem Constantium præferes? Verùm age, quid si bellè, sed humanis, & aliquanto minùs probis artibus, omnia processerint; an dolebis? gaudebis verò, si quando in exitu aduerso, nusquam tamen à te peccatum senties? id enim necesse est, si solo peccato doles; sin autem secus est, profectò ipsa sibi mentitur iniquitas, nec aliunde vel doles vel gaudes, quàm quòd tua ipsius quæris, & vt variè obtigerint, variè afficeris: tibi prudentiam, tibi felicem exitum tribuendum gaudes; at imprudentiæ, quam exhortes, nota malè te torquet: cur nisi quia te velut aliquem circumspicis, cuius proprijs, vel bonis lateris, vel tristeris malis, illud que Tuum, illud Proprium, à te semper ambitur?

Quod vt clarùs pateat, faciamus esse quemdam, qui omni sui ipsius cura profus deposita, nihil penitus vlla in te spectet præter Deum, in illo, & propter illum omnia & agat & suscipiat: iam, eiusmodi viro si quæ calamitas, aut casus aduersus inciderit, an se aliquid detrimenti passum putabit? hoc si fecerit, ecce oculos à Deo tantillum auerterit, & suum aliquid putabit. quid ergo? Iusta sunt, inquiet, iudicia tua Domine, non sicut dignus eram recepi; si speratis rebus excidi, nihil mihi debebatur, cum nihil ego sim; nihil possum conqueri, cum nullam in partem mihi quidquam iuris vendicem: hoc vnum dolebo, si sua praua voluntate, à tua gratia quisquam excidat, hoc lætabor, si tuum Dei mei honorem, regnum & imperium efflorescere apud homines videro: de his verò, vel illis reum euentibus, prosperis, aduersis, iucundis, iniucundis, laudatis, illaudatis, quid ad me? quandoquidem Deus meus, cuius omnia sunt, quæcumque voluit fecit in cælo & in terra, nec est qui dicat, Quare fecisti sic? nec est quod ipsi, quouis modo,

modo, vel accedat vel decedat; ius illi suum manet illibatum: ego si de hoc vel illo euentu queror, quo iure queror? si hoc aut istud postulo, nullo iure postulo; vt quid ergo ex postulem?

Hoc verò cum in rebus omnibus, tum verò vel maximè in ijs obseruandú que ad diuinam gratiam, & spiritum Dei conferunt: cum enim & longè præstantiora sint, & minùs nobis debeantur, & maiore largitate communicentur, plane que alterius & supra naturam ordinis sunt; tanto maioris ingratitude, arrogantia & impudentia fuerit, sibi in rebus eis partem aliquam sumere, nec illas totas plenissimo iure in Deum referre. Quare, hic intentissima opus est vigilia, vt quicumque in orationis, humilitatis, & cuiusuis virtutis perfectione procedere longius & securius desiderat; caueat in primis, ne, si quando vel pietatis leniorem sensum, vel robustiorem ad virtutem affectum infuderit Deus, inde sibi aliquid occultè suffuretur, gaudeat ostentare, eloqui gestiat, suæ animi præparationi, huic illiue de se victoria, patientia, perseuerantia, diligentia acceptum ferat, sibi intus gratuletur, iam demum bene operam locatam putet, aliquem se esse credat, iam sibi fidencior nihil expauere incipiat, forsassis & alios despiciat, non ijs donis abundare, non ad eam sanctorum rerum cognitionem gustationemque eos peruenisse miretur. In horum verò nonnulla, imò in pleraque, & quinetiam in similia plura creberrimè & facillimè inciditur: subitoque inani hociactantia turbine longissimè à prouectu disijcimur, & nonnisi labore permagno, vix aliquando ad anteriora regredi datur, iactura longè maxima, tantoque lugenda magis, quo solet ex inanissimo vanæ gloriolæ amore exoriri. Hoc est quod, vt antè retulimus, D. Bernardus & D. Bonaventura mœrebant; hæc ieiunioris gratia causa; hæc in constantia, mutabilitatis, lapsu & defectuum omnium radix: cumque gratia gratiam parere debeat, hinc tamen fit, vt, quoniam ex alieno superbimus, manum contrahere quodammodo cogatur Deus, & sterilitate adstrictiore liberiùs effluentis superbia cohibere luxuriam, ac infecundos ramorumque vitium succum ex fugentes stolones amputare.

Durus est hic sermo, dicit quispiam: ad eone inexorable bellum amori nostro, existimationi nostri ipsorum indicere, vt numquam nostra nobis placere, numquam in nobis ipsis conuiescere possimus? Certè si tuum aliquid compereris quod amore, quod laude dignum fuerit, per me licet, latere, gloriare, triumphos age, quamdiu & quantum liber: sed si nihil, nisi putris es vomica, è qua solus putor, fœtor, sanies erumpunt, qua fronte, postquam tabum defluens aliena pulcriore tænia emendicata contexeris, tua te sanitate, tua formositate efferes? si detrahetur quod assutum, si repetetur quod alienum, tua iterum infirmitate, tua fœditate inuoluèris; ridendus in tuis, qui superbis in alienis. At, inquis, nūquidnam mea sunt, quæ mihi data sunt? semel igitur datis, quidni gloriar vt
Ioan. 7.
Aug. tr. 29.
meis? Tam subtili argutori quid dicam? certè quidam olim, in illa Christi Domini verba, *Mea doctrina, non est mea; non dissimiliter dicebat, Si non tua, quomodo in Ioan.*

tua? sit tua, quomodo non tua? actandem quod nobis seruiat addit; Quid enim tam tuum quam tu: & quid tam non tuum quam tu, si alicuius es quodes? si quia seruus est domini, quodcumque est serui, est etiam domini; tu cum non sis tuus, totusq; mancipio & vsu ita sis Dei, vt nihil sis si Dei non es, putasne tuum esse aliquid, cum tu ipse tuus esse non possis?

Quod vt exemplo non omnino dissimili declarem: Crystallum aliquam animatam esse faciamus, quæ lucis auida, Solis radijs opportunè se subiiciat, his autem commo dè susceptis, & circumquaque limpidè us expanis, si lucis eius repercussu, ista se luce beatam, & non mediocri laudatione dignam putet, annon subducente se sole, risum alijs moueat, tenebris obuoluta, nihilq; iuris in lucem præteritam vendicans; sed, inquit, id saltem laudi erit, quod & accesserit ad solem, & natura sua sit pellucida, & repercutiendi vi polleat. Fateor equidè; verum quid si illum ipsum accessum, illud pellucidum, illum repercutiendi vim à sole totam acciperet, nec esse nisi per solem posset, annon tota lucis illius laus in solem meritissimo iure redundaret? Idem penitus in bonis tibi datis existima; sic enim à Deo dantur vt Dei sint, Deiq; sit quòd illa habeas, quòd habere velis & possis; idq; totum quod ipse es, vel illa sunt, Dei solius est, & vrenda tradit, grande olim fenus exactarus. en vbi tandem nostra nobis gloriandi seges desinit; in timores, in seuera iudicia, vt cui plura data sunt, ab eo plura repetantur. Quamuis autem id non certius, quam notius sit apud omnes, sit tamen nescio quo pacto, vt, dum illa ipsa non esse nostra, dum nos propterea rationi seuerius reddenda obnoxios profiteamur, si boni aliquid in nobis animaduerrimus, confestim videamur nobis esse aliqui, tumor occultus inferpat, nostra præ ceteris quasi propria diligamus, doleamus impugnari; laudari, promoueri, suspici gaudeamus: denique vbicumque, etiam in minimis, rem benè gesserimus, nonne illico ipse sibi laudator & blanditor adest animus? & hoc est quod non nemo vocat, *se probantis conscientia secretum*; alter, *theatrum, quo maius virtuti nullum est*: cum tamen non qui se ipsum probat, ille sit probatus, sed quem Deus probat; & qui solo Deo spectatore decertat, ille in amplissimi theatri arenam nobilè descēdat.

*Boët. l. i.
con. pr. 4.
Cic. Tuscul.
2.
Bas. orat.
de humil.*

Verum vt hoc totum dilucidius intelligatur, sic habendum est; raros quidè esse, qui Christiani & cognitione veri Dei præditi, disertè & scientes, sibi solis & non Deo, aliquid acceptum ferri velint; quis enim eò impietatis, contra veritatē testatissimam, deflexisse auditus est? At permulti sunt, qui per frequenter, eorum quæ Dei solius sunt, partem aliquam ad se pertrahunt, dum vel sibi aliquid honoris, gloriæ, gaudij, efficaciam tribui volunt, vel non satis tribui, aut aliter tribui, aut negari, aut contra quam putabant tribui dolent. Exempli gratia; Imperator, Consul, Magistratus, Præles, Rector, Dux, Cõcionator, Doctor, Miles, Auctor, Artifex, & cuiuscumque ei curator, rem illam suam animo bellè prouideat, oratione apud alios eleganter exornet, re ipsa quod sui muneris est egregiè exquatur, præclaris alijs dotibus sit instructus; inde se vult honorari, sibi placet, se ipse

ipse circumspicit, dignum se credit cui hæc & illa committantur; si non fiat, indignatur. Quem si interrogauero, cur: nisi quia tibi aliquid inde tribuis? ita quidem, inquiet, at tamquam à Deo id habens. fateor equidem, à Deo esse, sed tua tamen, & ad te spectare credis. at non satis est à Deo esse credere; Dei esse, Dei permanere credendum est: & hoc ipsum, inquis, exploratum habeo, neque abhorret à vero, vt Dei permaneant, & mea tamen esse possint. id verò quò fieri potest? nam aut tua tota sunt & tota Dei, aut pars tua, pars Dei: si tota tua dicis, at inferiore quodam iure, Dei verò supremo; quæro, inferius illud ius, Dei est, annon? fatearis necesse est. quidquid enim Dei non est, nihil est: si igitur Dei est, annon omni ex parte Dei est? & hoc quoque fateri cogimur, cum nec vlla tora res, aut pars, aut ius aliquod absque Deo esse possit: nullo igitur iure, aut iuris parte rem illam, aut industriam, aut auctoritatem, aut quamuis energiam vendicare potes: si rem non potes, profectò nec fructus eius, vt laudem, & eiusmodi. Itaque in omni bono quod tibi adnexum, aut à te profectum videris, non tantum agnosce, sed & intimis animi medullis persentiscere satage, illud à solo Deo esse, Dei esse: nectantum hoc, sed etiam tuum non esse, cum ipse toto tuo iure, non aliud à te ipso sis quam nihil, nihil autem nihil sibi vendicare possit, & à nihilo, iuxta philosophorum verum placitum, nihil effici possit: ergo, nihil es, nihil habes, nihil ex te potes.

Nihil ex me possum, inquis, at cum Deo possum, & cum eo omnia possum; possum igitur. hinc sanè mysterium est: dicam enim, Ergone es omnipotens, quia cum Deo potes omnia? an potius, aliud est, cum Deo posse, quam posse? quæ est enim illa, nisi Dei potentia? tolle Deum, quid potes? tolle te ipsum, quid minus potest Deus? quid habes quod non accepisti? si accepisti, quid gloriaris? posse cum Deo, quid aliud est, quam accipere potestatem à Deo, quam quamdiu accipis Dei est; & ita Dei est, vt tua propriè non sit, cum semper aliena, semper gratis & indebitè donata sit? At nostram dicimus. Quid potius respondeam nescio: malè loquendo, malè sentire, an malè sentiendo, malè loqui consueuisse homines? non ita summa Veritas, quæ dixit, *Ego sum, qui sum*: cui dicitur, *Nonne tu qui solus es? Ipse enim solus est, & nemo auertere potest cogitationem eius. Qui solus es bonus Rex, solus praestans, solus iustus. Nemo bonus, nisi solus Deus. Soli sapienti Deo honor & gloria in secula seculorum Amen.* Qua eadem veritate, & sermonis proprietate diceremus, Nihil possum, nihil efficio, nihil prouideo, nihil sapio, si quid istorum aliorumque bonorum in me videretur esse, Dei est: quod alienum, & maximè quod est Dei, absit vt vsurpem. Atque vtinam etiam familiari sermone affluesceremus, nihil nostri um dicere, nihil nobis, qua fas esset, tribuere, vt vel sic animum etiam nostri inopia egestatisque suæ frequentiùs memorem redderemus. Verùm hac de re seorsim nunc nobis agendum est.

Exod. 3.
Iob 14. 25.
2. Mach. 7.
Luc. 18.
Rom. 16.